נשחטיה והדר נבדקיה [א]דלמא במקום נקב קשחיט נבדקיה והדר נשחטיה האמר רבה [ב][א]וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים אמר ליה רב יוסף בריה [ב]נבדקיה לקנה ונשחטיה לקנה ולכשריה והדר לפכוה לושט ולבדקיה אמר רבא [ג]חכים יוסף ברי בטרפות כר' יוחנן אלמא אחד דקאמר או האי או האי: ר' יהודה אומר עד שישחוט: אמר רב חסדא [ג]לא א"ר יהודה אלא בעוף הואיל וצולהו כולו כאחד אבל בהמה כיון דמנתחה אבר אבר לא צריך למימרא דטעמא דרבי יהודה משום דם הוא והתנן רבי יהודה אומר עד שישחוט את הוורידין אימא עד [ד]שינקב את הוורידין ומאי עד שישחוט עד שינקוב בשעת שחיטה תא שמע וורידין בשחיטה דברי ר' יהודה אימא וורידין צריך לנקבן בשעת שחיטה דברי רבי יהודה תא שמע אמרו לו לרבי יהודה מאחר שלא הוזכרו וורידין אלא להוציא מהן דם מה לי בשחיטה מה לי שלא בשחיטה מכלל דרבי יהודה סבר בשחיטה הכי קאמרי (א) לה מה לי לנקבן בשעת שחיטה מה לי לנקבן שלא בשעת שחיטה והוא סבר [ה]בשעת שחיטה אתי דם דחיים שלא בשעת שחיטה לא אתי דם דקריר בעי ר' ירמיה וורידין לרבי יהודה שהה בהן דרס בהן מהו א"ל ההוא סבא הכי אמר רבי אלעזר ואמרי לה אמר ליה ההוא סבא לרבי אלעזר הכי אמר רבי יוחנן מנקבן בקוץ והן כשרין תניא כוותיה דרב חסדא [ו]שחט שני חצאי סימנין בעוף פסול ואין צריך לומר בבהמה רבי יהודה אומר בעוף עד שישחוט את הוושט ואת הוורידין: חצי אחד בעוף וכו': אתמר רב אמר מחצה על מחצה כרוב רב כהנא אמר מחצה על מחצה [ז]אינו כרוב רב אמר מחצה על מחצה כרוב הכי אמר ליה רחמנא למשה לא תשייר רובא רב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב הכי אמר ליה רחמנא למשה שחוט רובא (סימן חצי קטינא גרגרת פגימה) תנן [ח]חצי אחד בעוף ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה (ב) אי אמרת מחצה על מחצה כרוב אמאי פסול הא עבד ליה רוב מדרבנן דלמא לא אתי למעבד פלגא א"ר קטינא ת"ש [ט][י]חלקו לשנים והן שוין שניהם טמאין לפי שאי אפשר לצמצם ◦הא אפשר לצמצם טהורין אמאי טהורין זיל הכא איכא רובא זיל הכא איכא רובא אמר רב פפא תרי רובי בחד מנא ליכא ת"ש שחט חצי גרגרת ושהה בה

כדי

והדר ניבדקיה. למעלה מבית השחיטה ולמטה: **אין לו בדיקה מבחוץ.** לפי שהוא טריפה בנקב משהו ואינו ניכר וטיפת דם נכנסת לו בפנים בנקב ואינו ניכר אבל קרום הפנימי לבן הוא וטיפת דם ניכרת בו אבל החיצון אדום: **ונבדקיה לקנה.** שהקנה נבדק מבחוץ לפי שאינו נטרף אלא ברוב והדר נשחטיה לקנה והשחיטה כשרה בסימן אחד ואח"כ יטלו הוושט כולו ויעקרוהו מן הלחי ויהפכוהו ויבדקוהו: **חכים יוסף ברי בטרפות כרבי יוחנן.** דאמרינן בפרק גיד הנשה (לקמן דף צה:) דשדר ליה שמואל תליסר גמלי ספיקי דטריפתא למיבדקינהו בגווייהו. לישנא אחרינא כרבי יוחנן בכל מילי: **הואיל וצולהו כולו כאחד.** לפיכך צריך להוציא את כל דמו: **עד שישחוט.** ולאו ליתנהו בשחיטה אלא משום הוצאת הדם בנקיבה בעלמא סגי: **בשעת שחיטה.** שהדם חם ויוצא: **מאחר שלא הוזכרו וורידין.** כלומר אין חיות תלויה בהן ואין צריך להזכירו אלא משום דם למה אתה מצריכו שחיטה: **דרס בהן מהו.** שחיטה ממש בעי ר' יהודה או לא. רבי ירמיה לא שמיע ליה הא דרב חסדא: **מחצה על מחצה.** קס"ד לענין שחיטה קאמר כלומר סימן שחציו שחוט וחציו אינו שחוט הוי כאילו רובו שחוט וכשר: **רחמנא למשה.** כשמסר למשה הלכות שחיטה על פה לא תשייר רובא והא דאמר [א]שנצטוה משה לשחוט רוב היינו מחצה על מחצה דכיון דלא אישתייר רובא רוב שחוט קרי ליה: **מדרבנן.** אבל מדאורייתא כשר ונפקא מינה דלא מטמאה בנבלה: **חלקו לשנים.** תנור שנטמא אין לו טהרה אלא נתיצה כדכתיב) יותץ ואם נשתייר רובו שלם לאו נתיצה הוא: **שאי אפשר לצמצם.** שיהו מכוונים אלא ודאי בחד מינייהו איכא רובא ולא ידעינן בהי מינייהו הילכך לא סלקא טומאה מינייהו: **תרי רובי ליכא למימר בחד מנא.** דאי האי רובא האי מיעוטא אבל לענין שחיטה לא הוזכר רוב אלא במתניתה וכי קרינא פלגא רוב מתוך ליכא דמכחיש ליה דהאי פלגא דקאי לא מיקרי רוב שלם:

כדי

משום ספק דרוסה ואתי שפיר דקאמר וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים והיינו משום דאין אדמומית הדרוסה ניכרת בעור הוושט החיצון האדום אבל [ב]בנקובה יש לוושט בדיקה אף מבחוץ וכן משמע באלו טרפות (לקמן דף מג.) דקאמר רבה וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים ולמאי נפקא מינה לספק דרוסה ולא קאמר לספק נקוב ועוד אמרינן (שם) שני עורות יש לו לוושט ניקב זה בלא זה כשר וכשניקב הפנימי היכי ידעינן אי ניקב חיצון אי לאו כיון דאין לו בדיקה מבחוץ אפילו לענין נקב ודוחק לומר כגון שניקב הפנימי מחמת חולי ובחיצון אין ניכר שום חולי והר"ר אלחנן הקשה אי וושט יש לו בדיקה מבחוץ אם כן מאי פריך [ז]ור"מ היכי אכל בברא דלמא במקום נקב שחט ונימא דהוה אכיל ע"י בדיקה ונראה לי שיש שום חולי שאדים כמו דרוסה ואין לו בדיקה מבחוץ אי נמי הכי פירושו וכי תימא דלא הוה אכל בלא בדיקה פסח וקדשים מאי איכא למימר דאי אפשר [ג]להפשיט העור ולבדוק דאין מום גדול מזה: **רב אמר מחצה על מחצה כרוב.** ובפרק אלו טריפות (לקמן דף מד:) גבי [ה](פסק את) הגרגרת דאתא לקמיה דרב ובדקה ברוב עוביה מחצה נמי קרי ליה רוב ובמסקנא דאמר דכ"ע מחצה על מחצה אינו כרוב ניחא טפי:

לפי שאי אפשר לצמצם. אפילו לר' יוסי הגלילי דאמר בפרק שני דבכורות (דף יז.) אפשר לצמצם מודה הוא בכלי חרס כדקאמר התם הואיל ואית בו גומות ויש להוכיח מכאן דהלכה דבידי אדם אפשר לצמצם מדאפליגו אמוראי [ד]במחצה על מחצה ובפ"ק דערכין (דף טו:) בפרוץ כעומד ואם אי אפשר לצמצם היכי שריא מספק [ה]ואפילו למאן דאסר לא אסר אלא משום דהכי אגמריה למשה שחוט רובא גדול רובא ומיהו בידי שמים נראה דהלכה דאי אפשר לצמצם דאמר בפ' ד' אחין (יבמות דף כח.) לר' יוחנן דאמר אחיות איני יודע מי שנאן ונימא [כו'] ר"י הגלילי היא לא סתם תנא כר' יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם ובפרק הזורק בגיטין (דף עח.) דפריך והא אי אפשר לצמצם גבי מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת דמפרש דאתו תרווייהו בהדי הדדי בארבע אמות התם נמי הוי כבידי שמים דמסתמא לא כוונו לבא בבת אחת וא"ת בריש עירובין (דף ה:) גבי לחי [ו]המושך מלפנו של מבוי דקאמר רב אשי אפילו תימא במבוי שמונה מה נפשך אי עומד נפיש ניתר בעומד מרובה ואי פרוץ נפיש נידון משום לחי מאי אמרת דשוו תרווייהו כי הדדי הוה ליה ספק דבריהם וכל ספק דבריהם להקל משמע דאי אפשר לצמצם ולברר הדבר וי"ל דלעולם אפשר לברר ולמדוד בצמצום ע"י טורח אבל לא הטריחוהו חכמים למדוד שם מספק כיון דבין עומד נפיש ובין פרוץ נפיש ליכא חשש איסור אא"כ הוא שוה ומילתא דלא שכיחא הוא ואין להקשות על רב אשי דאפילו כי שוו כי הדדי לשתרי דקי"ל פרוץ כעומד מותר דרב אשי קאי אדרב הונא בריה דרב יהושע דאמר התם לא אמרו אלא במבוי שמונה אבל במבוי ז' ניתר בעומד מרובה על הפרוץ כו' ואיהו סבר התם דפרוץ כעומד אסור וה"ר שמעון היה מפרש דאמוראי דהכא ודפרוץ כעומד מלו סברי כרבנן דאי אפשר לצמצם אפילו בידי אדם ופליגי כשדומה לנו דהוי מחצה על מחצה ומאן דשרי משום דאימא דשחט רובא ואפילו הן שוין רחמנא אמר לא תשייר רובא ומאן דאסר משום דאימא נשאר רובא קיים ואפילו הן שוין רחמנא אמר שחוט רובא וכן גבי פרוץ כעומד והשתא ניחא טפי ההיא דספק דבריהם להקל דאי אפשר לכוין אבל קשה דמשמע דבספק דאורייתא הוי אסור משום חששא שמא הן שוין אע"ג דאי עומד נפיש או פרוץ נפיש הוה שרי והכא שריא אפילו באיסור דאורייתא כשההיתר מלוי יותר מן האיסור וכן גבי פרוץ כעומד ואם כן בההיא דלחי אפילו הוי ספיקא דאורייתא תשתרי ונראה לי דאיכא התם למיחש שמא ח' אמות אינם מצומצמות ואפילו פרוץ מרובה לא יהא נידון משום לחי ולהכי דווקא נספק דבריהם יש להקל [ט]אבל קשה לפירושו דהיכי דייקא בפ"ב דבכורות (דף יז:) מההוא דנמצא מכוון בין שתי עיירות דבידי אדם [י]אפשר לצמצם התם נמי אע"ג דאי אפשר לצמצם ולכוין מכל מקום מודים רבנן דמביאין שתי עגלות משום דלכל אחת מביא עגלה ממה נפשך שמא היא קרובה ואפילו הן מצומצמות הקרובה אמר רחמנא ואפילו קרובות ולפירוש קמא אתי שפיר דלעולם אי אפשר לצמצם ולהיות שיהיו שוין אלא אחת מהן קרובה יותר ויוצאין בשל תנאי ויש לומר דלפי' הר"ר שמעון נמי יוצאים בשל תנאי ממה נפשך דאם קרובה היא יוצאה בה ואם רחוקה היא תביא בשביל חבירתה מאי אמרת שמא מצומצמות הן זה אינו מלוי ואין להאריך כאן יותר ובעירובין (דף ה: ד"ה וספק) אפרש בע"ה יותר. [ויותר מבואר בסוכה טו: תד"ה פרוץ כו' ותוספות בכורות יז: ד"ה אפשר]:

זיל

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ג מהל' שחיטה הל"ח [והל' כב] ועיין בכ"מ סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן כג סעיף ו ז ח:
יח ב מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ו:
יט ג ד ה טוש"ע יו"ד סימן כב סעיף א [ב]:
כ ו ז מיי' שם פ"א הל' יא סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כא סעי' ב:
כא ח מיי' פט"ו מהל' כלים הל"ב:

רבינו גרשום

התם דאיכא וכו' ומשום הכי אמרינן או ושט או קנה אבל בשחיטה (אחרת) מאי: ת"ש דההוא אווזא דאתא כי ממסמס קועיה דמא. כלומר ראשו וגרונו כו': ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים שבפנים לבן הוא: חכים יוסף ברי בטרפות כר' יוחנן. בכל התורה אלמא או האי או האי: הואיל וצולהו כולו ביחד. למימרא טעמיה דר' יהודה משום דם הוא דאמר עד שישחוט את הורידין והתנן ר' יהודה אומר עד שישחוט מכלל דר' יהודה סבר משום שחיטה ולא משום דם: לא אימא עד שינקוב ומאי עד שישחוט שינקוב בשעת שחיטה וכו': לא אתי [דם] דקריר דר' יהודה משום דם ולא משום שחיטה. תניא כותיה דרב חסרא [ולעולם] בעוף ולא בבהמה ומשום דם: רב אמר מחצה על מחצה. כלומר אם שחט מחצה מיחזי כמאן דשחט רובא דאמר רחמנא למשה דלא תשתייר רובא כלומר דאמרינן שנצטוה משה על הושט ועל הקנה דלא תשתייר רובא מכלל דאם תשתייר מחצה חשוב הוא כרוב וכו': גזרה דלא אתי למעבד פלגא. חלקו לשנים והן שוין. כלומר תנור שחלקו לשנים שהיה טמא בתחלה והן שוין: טמאין. כלומר (א) שנגע בו שרץ דאמרינן (ב) בכל אחד ואחד יש לו רוב כלומר דוודאי יש לו רוב ומשום הכי טמאה ולא אמרינן מחצה כרוב: אמר רב פפא תרי רובי בחד וכו'

(א) נ"ע דכיון שהיה טמא מתחלה עדיין לא יצא מידי טומאתו הראשונה כיון דנשתייר רובו ואולי דנ"ל ואפילו לא נגע בו שרץ מי'.
(ב) נראה דל"ל דאמרינן דבחד מינהון איכא רובא ולא ידעינן בהי מינייהו והלכך טמאין אבל אם אפשר לצמצם טהורין ולא אמרינן מחצה כרוב.

מסורת הש"ס

(א) [לעיל יא:], (ב) [לקמן מג.], (ג) [לקמן נ.], (ד) [לעיל כז.], (ה) בכורות יז:, (ו) [ויקרא יא], (ז) לעיל יא:, (ח) נ"ל פסוקת, (ט) עיין ר"מ, (י) גי' ר"מ אי אפשר,

גליון הש"ס

גמ' הא אפשר לצמצם טהורין. עיין פי"ב מ"ו דכלים ול"ע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכי קאמרי ליה מה: (ב) שם ואי אמרת:

מוסף רש"י

אין לו בדיקה מבחוץ. לפי שהעור החיצון אדום ואין טיפת דם ניכרת בו (לקמן מג.). **הואיל וצולהו כולו כאחד.** שמא יבלע דמו בין האיברין (הפרדס עמ' קלג). **חלקו לשנים.** תנור שנטמא וחלקו לשנים, **והן שוין שניהם טמאין.** דלאו אפשר לצמצם וככל חד וחד איכא למימר הכא איכא רובא וקי"ל תנור שיריו כרובו, כהעור והרוטב (בכורות יז:).

שיטה מקובצת

א] והא דאמר רבי שנצטוה משה: ב] אבל בקניא יש לוושט: ג] דאי אפשר להפשיט העור ולהפריד הסימנים ולבדוק דאין מום גדול מזה: ד] אמוראי הכא במחצה על מחצה: ה] היכי שריא מספק והא שמא שייר רובא ואפי' מאן דאסר לא אסר אלא משום: ו] גבי לחי הבולט מדפנו של מבוי: